

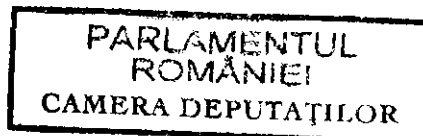
Întrebare

A PSD/451/11.10.2014

Către: Domnului Lucian Romașcanu, ministrul Culturii și Identității Naționale

De către: Deputat Ioan Dîrzu

Deputat ales în circumscripția electorală nr.1 ALBA

Obiectul întrebării: Comemorarea patriotului Ion Arion

Nr. 1757A/11.10.2014

Stimate domnule ministru,

Am primit recent o petiție din partea primarului orașului Teiuș cu privire la oportunitatea comemorării patriotului Ion Arion cu prilejul Centenarului Marii Uniri.

La data de 30 noiembrie 1918, în gara orașului Teiuș, cădea sub gloanțele gărzii maghiare un tânăr care purta în suflet și simțiri, spre Marea Adunare de la Alba Iulia, idealul Marii Uniri – stegarul Ion Arion din comuna Iara, sat Agiș. Evenimentul a aprins puternic spiritele și a fost consemnat în presa vremii, cu toate implicațiile generate de acestea.

Comunitatea și administrația din Teiuș își doresc ca această eveniment al istoriei oastre naționale să fie serbat cu ocazia Centenarului. De asemenea, comunitatea locală își dorește ca orașul Teiuș să fie sprijinit de către Guvern, în sensul formulat prin petiția adresată de către primar, pentru desfășurarea unor activități și proiecte dedicate Centenarului.

Ținând cont de cele descrise, dar și de petiția semnată de către primarul orașului Teiuș și atașată prezentei întrebări parlamentare, vă rog să-mi răspundeți în scris la următoarele întrebări:

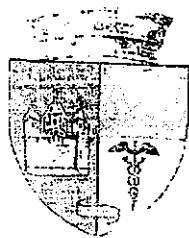
1. Poate Guvernul României să finanțeze acțiunile desfășurate în scopul comemorării patriotului Ion Arion?
2. Ce alte tipuri de acțiuni și proiecte vor fi finanțate de către Guvern, pentru oasul Teiuș, cu prilejul evenimentelor legate de Centenarul Marii Uniri?

Cu deosebită considerație,

Deputat

Ioan Dîrzu

ROMÂNIA
JUDEȚUL ALBA
ORAȘUL TEIUȘ

Teiuș, strada Clujului, nr.80, cod. 515900
Tel: 0258.851.101 Fax: 0258.851.075
e-mail: primaria_orasului_teius@yahoo.com web: www.primariateius.ro

Nr. 7564 /2017

Către Guvernul României
Departamentul Centenar
În atenția domnului secretar de stat Cristian-Ioan Videscu

Pornind de la inițiativa lăudabilă și absolut necesară de a marca un eveniment atât de important cum este „Centenarul Marii Uniri de la 1918”, în urma discuțiilor avute pe grupurile de lucru desfășurate la Alba Iulia, doresc să vă readuc în atenție un episod istoric care face parte indiscutabil din acel măreț moment istoric, legat indisolubil de istoria națională și în particular de cea a orașului nostru.

La data de 30 noiembrie 1918, în gara din Teiuș, cădea sub gloanțele gărzii maghiare un tânăr care purta în suflet și simțiri spre Marea Adunare de la Alba Iulia, idealul Marii Uniri – stegarul Ion Arion din comuna Iara, sat Agriș. Evenimentul a aprins puternic spiritele și a fost consemnat în presa vremii, cu toate implicațiile generate de acesta.

În memoriam, peronul Gării din Teiuș, găzduiește o placă comemorativă unde în fiecare an la data de 30 noiembrie se comemorează eroul Ion Arion de către Primăria și Consiliul Local Teiuș. Dată fiind apropierea evenimentului centenar, administrația publică a orașului Teiuș dorește să vă readucă în atenție faptul că Teiușul, aflat la o distanță de 18 km, de Capitala Marii Uniri – Alba Iulia vrea să întâmpine cum se cuvine acest eveniment, sărbătorind eroul stegar Ion Arion.

Pentru aceasta eforturile noastre nu sunt suficiente și vreau să cred că așa cum Alba Iulia este sprijinită să întâmpine acest moment deosebit și Teiușul merită un sprijin consistent. Gara noastră, edificiu impunător realizat în secolul XIX, are urgent nevoie de o haină nouă, o sală de conferințe este absolut necesară, un grup statuar adecvat, un drum de legătură între gara CFR, Parcul Feroviar și Casa de Cultură (care și ea are nevoie de lucrări de punere în valoare), ne-ar da o altă viziune asupra evenimentului, o altă dimensiune – atât de necesară acestuia.

În speranța că vă puteți apleca și asupra problemelor semnalate de noi, în strânsă legătură cu Centenarul Marii Uniri, vă stau la dispoziție cu orice fel de informații care considerați că sunt necesare pentru a pune Teiușul pe placa turnată a istoriei noastre contemporane, de fapt locul care merită.

În speranța unei analize corecte și firești, vă asigur Domnule Secretar de Stat de întreaga mea considerație.

Cu deosebită stimă,
primarul orașului Teiuș
dr. ing. Mirel Vasile Hălălai

Cronologie – Ion Arion

Pentru istoria noastră națională, Marea Unire de la Alba Iulia din 1918 reprezintă evenimentul cel mai important și semnifică împlinirea idealului românesc de a trăi liber într-un singur stat național unitar. Pentru românii din Transilvania această dorință are rădăcini mult mai profunde în timp dar și ca semnificație, rădăcini ce fac trimitere la personalități și evenimente de excepție, unul dintre cei mai importanți în perioada medievală, fiind Mihai Viteazul¹, conducător de facto, înfăptuind unirea celor trei mari țări medievale care formează acum România: Țara Românească, Moldova și regiunea Transilvania în care românii au susținut și luptat la evenimentele de mare importanță. Se pot semnala aici și bătăliile care au fost susținute de localnici respectați ai Teiușului, orașul din județul Alba fiind recompensat de toate personalitățile vremii (Iancu de Hunedoara care a ctitorit Biserica Romano-Catolică în anul 1449², Petru Rácz, căpitan în oastea lui Mihai Viteazul care a ctitorit Biserica medievală³ actuală Greco-Catolică, împreună cu domnița Zamfira fiind strămoși⁴ ai prințului Charles).

În anul Marii Uniri 1918, ultimele zile ale lunii noiembrie îi găseau pe români într-o stare euforică, fiind determinată de știrea convocării de la 1 decembrie. Consiliul Național decide să convoace la Alba Iulia (deoarece la 1 noiembrie 1599 Mihai Viteazul intrase în cetate, devenind capitala domnitorului cât reușise să săvârșească Unirea Țărilor Române) o adunare la care participau la alegere toți românii din Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș, fiind reprezentanți ai tuturor regiunilor istorice românești⁵. Peste 100.000 de oameni au sosit cu trenul, cu căruțele, călare sau pe jos.

În această atmosferă clocotitoare, ce a cuprins toată Transilvania, feciorii și fetele din Agriș (comuna Iara, județul Cluj), se adunau seară de seară la casa dascălului Ștefan Arion pentru a învăța cântece naționale și pentru a pregăti steagul pentru Alba Iulia. Ion Arion cioplise cea mai frumoasă furcă din sat, folosită drept lance pentru steagul tricolor și ajută cu dibăcie, alături de alte fete

¹ Dragoș Ungureanu – 1918 la români – Ziua Națională a Românilor (...) <http://www.cimec.ro/istorie/1-December-1918-marea-unire.htm>

² C. F. Bota, *O schiță de istorie a Teiușului, Cronologie, Secolele XIII – XXI*, Ed. Altip, Alba Iulia, 2016, p.38

³ N. Iorga, *Istoria Românilor din Ardeal și Ungaria*, Vol. I, București, 2006, pp.433, 456

⁴ Ioan Cavaler de Pușcariu, *Date istorice privitoare la familiile nobile române*, Cluj-Napoca, Ed. Societății Culturale „Pro Maramureș”, 2003, p.319

⁵ <http://www.amosnews.ro/arhiva/1-decembrie-2011-93-ani-marea-unire-1918-2011-01-12-2011>

și feciori, să termine țesutul tricolorului⁶. În 30 noiembrie, dimineața, după slujirea Sfintei Liturghii și sfințirea steagului, a fost aleasă persoana care să țină steagul în mână până la intrarea în Alba Iulia: „*voinic ca un brad, chipeș și frumos, având o formă herculiană și întors din război cu gradul de caporal, Ion Arion, născut la data de 3 iunie 1894, în satul Agriș, fiul lui Gheorghe și Irina, agricultori*”⁷, în vârstă de 24 de ani.

În preziua Marii Uniri, o mulțime de trenuri obișnuite sau speciale, ticsite cu soldați și civili români se îndreptau spre orașul în care a doua zi s-a consfințit Unirea Transilvaniei cu România. Ca și astăzi, principalul nod feroviar, poarta de intrare în Alba Iulia, pentru cei ce veneau din dinspre Arad, Oradea, Sălaj, Cluj, Târgu Mureș, era Teiușul⁸.

Importanța activităților de exploatare și condițiile de mobilitate a călătorilor și mărfurilor asigurate și derulate prin gara Teiuș a făcut ca în accepțiunea personalului feroviar să se nască sintagma de „*placă turnată a Ardealului*”. La început clădirea era una tip, dar aspectele cu relevanță deosebită (numărul crescut de călători – peste 700.000 pe la 1900) să recunoască importanța acestei gări, construcția cu aspectul său monumental începând în anul 1905. Trei corpuri principale erau legate între ele prin două corpuri mai scunde, fiind adăugate încă două aripi de parter. Elementele arhitectonice neo-romanice utilizate, au jucat un rol esențial în dezvoltarea și susținerea caracterului monumental, fiind declarat la începutul secolului XX, monument istoric⁹.

Fiind un pol de atracție socială și stimulare a urbanității, un loc de primire sau de tranzit, gara Teiuș, și-a creat propria soartă (popsirea unor personalități importante, printre care și Arhiducelui Karl I, anul 1916) fiind o legătură importantă a Marii Uniri. Clădirea somptuoasă, tranzitul ridicat din acea perioadă și importanța nodului feroviar a determinat Garda Națională Maghiară să întărească cu trupe de husari dar și cu un tren blindat, ferestrele de la etaj fiind împânzite cu mitraliere. Grupurile de români sosite în gara din Teiuș au încins Hora Unirii în sunetul Fanfarei, jocul și cântecele românești au continuat marșul revoluționar cu „*Deșteaptă-te române*”¹⁰.

În seara de 30 noiembrie 1918, în jurul orei 8, manifestările de bucurie, au fost resimțite de militarii și lucrătorii de cale ferată unguri din gară ca „*defăimare la adresa națiunii maghiare*”. Fiind iritați peste măsură, în urma împușcăturilor, un călător, gardist național, din ultimul tren al vagonului care pleca spre Marea

⁶ Ioan Pleșea, Laurențiu Mera, *Stegarul Ion Arion – martir al Marii Uniri*, Apulum, vol. XXXIII/1996 p.25

⁷ Ibidem, pag. 25

⁸ C.F. Bota, *O schiță de istorie a Teiușului, Cronologie, Secolele XIII – XXI*, Ed. Altip, Alba Iulia, 20169, p.121

⁹ Marcel Oțoiu „*O lecție de istorie într-o gară transilvană*”, Cluj Napoca, 2016, p. 6

¹⁰ C.F.Bota, *op.cit.*, p.121

împuşcăturilor, un călător, gardist național, din ultimul tren al vagonului care pleca spre Marea Adunare de la Alba Iulia, a căzut lovit în spate de gloanțe. Moartea stegarului Ion Arion a fost fulgerătoare. Cei din preajma lui au fost auziți exclamând imediat „*avem un mort*”. La oprirea trenului din complexul Teiuș – Coșlariu, delegații români au aflat evenimentul, fiind transportat la Alba Iulia unde au fost găsite urmele a două gloanțe¹¹. Trupul a fost depus pe catafalc la biserica din cartierul Maieri, din zona gării din Alba Iulia, fiind înmormântat în cimitirul Maieri la 2 decembrie, după un ceremonial special, fiind considerat primul eroul martir al Marii Uniri.

Singura poză cu eroul martir pe catafalc, a fost realizată de fotografii Unirii, Samoilă Mârza, fiind relatat în presa vremii, stârnind atenția personalităților politice de atunci. Documentul care a relatat incidentul de la Teiuș a fost datat pe 13 decembrie 1918, în încheierea raportului fiind precizat faptul că „*a fost cu desăvârșire imposibil a stabili cine a executat împuşcătura după trenul român din discuție, care s-a sfârșit regretabilul rezultat*”. Deși inițial toate declarațiile îl prezentau ca vinovat pe membrul Gărzii Maghiare, Gaspar Varadi, ultima decizie datată în anul 1921, la Curtea de Apel Cluj, stabilea că nu a fost găsit nici un vinovat în acest caz, fiind clasat din lipsă de dovezi¹².

Ion Arion este unicul român care a ajuns post-mortem cu trupul, cu sufletul și cu steagul său la Alba Iulia, în timpul Marii Adunări Naționale. Vasile Goldiș, istoricul vremii a precizat faptul că este „*martir al Marii Adunări Naționale*”, înțelegându-se că era considerat un „*martir al Unirii*”.

În memoria martirului Ion Arion, în anul 1994 a fost depusă o placă comemorativă, iar în fiecare an în data de 30 noiembrie, pe peronul stației C.F.R. Teiuș, pentru marcarea momentului solemn, Primăria și Consiliul Local Teiuș realizează un moment comemorativ, prin realizarea unei slujbe, o prezentare a importanței acestei zile, scurte momente artistice susținute de elevii ai Liceului Teoretic Teiuș și depuneri de coroane din partea Serviciului Voluntar de Situații de Urgență Teiuș, Poliției Locale și Primăriei și Consiliul Local. Aflați în preajma zilei importante din an, 1 decembrie, orice român care simte patriotismul este așteptat la momentul comemorativ, care deschide seria evenimentelor dedicate zilei naționale a României.

Director Centru de Informare Turistică Teiuș

Veronica Cibu

¹¹ Ibidem, p.121

¹² Ioan Pleșea, Laurențiu Mera, *Stegarul Ion Arion – martir al Marii Uniri*, Apulum, vol. XXXIII/1996 p.25

Bibliografie

1. Bota, Cristian F., *O schiță de istorie a Teiușului, Cronologie, Secolelel XIII – XXI*, Ed. Altip, Alba Iulia, 2016
2. Cavaler de Pușcariu, Ioan, *Date istorice privitoare la familiile nobile române*, Cluj-Napoca, Ed. Societății Culturale „Pro Maramureș”, 2003.
3. Iorga, Nicolae, *Istoria Românilor din Ardeal și Ungaria*, Vol. I, București, 2006
4. Marcel Oțoiu „O lecție de istorie într-o gară transilvană”, Cluj Napoca, 2016
5. Pleșea, Ioan, Mera, Laurențiu, *Stegarul Ion Arion – martir al Marii Uniri*, Apulum, vol. XXXIII/1996

Literatură de specialitate/Site-uri de internet

<http://www.cimec.ro/Istorie/1-Decembrie-1918-marea-unire.htm> - Dragoș Ungureanu – 1918 la români – Ziua Națională a Românilor (...)

<http://www.amosnews.ro/arhiva/1-decembrie-2011-93-ani-marea-unire-1918-2011-01-12-2011>

Oficiul poștal de prezentare TEIUS
Data prezentării trimiterii poștale 29.08.17

Felul trimiterii: REC
Valoare lei Ramburs lei
Greutate

Confirmare de Primire (A.R.)

RO
515908
0509712

Număr de înregistrare 112
Etichetă cod de bare

Stampila nr 21 a oficiului de distribuție a corespondenței

Destinatar trimitere:
INSTIȚIUA PREFECTURII
JUDEȚUL ALBA
(nume și prenume, denumirea) ALBA

Str Nr.
Bl. Et. Sc. Ap. Cod poștal
Loc. ALBA IULIA Com. Jud./Sector

Se confirmă primirea Avogaj Data 31.08.2017
(semnătura destinatar)

Calitatea primitorului Delegat
(gradul de funcție, delegat, împuternicit)

A se înapoi la expeditor
INSTIȚIUA OMAȘ TEIUS
(nume și prenume, denumirea)

Str CELEȘTI Nr. 80
Bl. Et. Sc. Ap. Cod poștal 515900
Loc. TEIUS Com. Jud./Sector ALBA

Se confirmă primirea L.S. 43
Stampila nr 21 a oficiului de distribuție a corespondenței

Motivul nepredării (dacă este cazul):
 Adresă insuficientă Destinatar necunoscut Destinatarul refuză primirea Destinatar mutat Expirat termen păstrare Alte motive:

Semnătura sașajului predător

Tipărit la Fabrica de Timbre

C.N. POȘTA ROMÂNĂ S.A. 29-1-29 1/3 A4 (1)

Imprimare

<https://mg.mail.yahoo.com/neo/launch?.rand=9hs31q04ooa22#1111...>

Subiect: Proiecte Centenar Teius (adresa Dvs 11922)
De la: Stare Civila (starecivilateius@yahoo.com)
Către: monica.peli@prefecturaalba.ro;
Data: Marți, 29 August 2017 10:06:51

Trimis de la Yahoo Mail. Obțineți aplicația

Fișiere atașate

- PROIECTE TEIUS -CENTENAR UNIRE.pdf (122,45KB) .

ROMÂNIA
JUDEȚUL ALBA
ORAȘUL TEIUS

Teiuș, strada Clujului, nr.80, cod. 515900 , Tel: 0258.851.101 Fax: 0258.851.075
e-mail: primaria_orasului_teius@yahoo.com web: www.primariateius.ro

Nr. 9485 / 24.08.2017

Către,

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
INSTITUTIA PREFECTULUI – JUDEȚUL ALBA
P-ta I.I.C.Brătianu nr.1, 510118, Alba Iulia , jud.Alba
Domnului Prefect Danut Emil HALALAI

Referitor la adresa dumneavoastra nr.11922/G/SC/08.08.2017 :

Dorim prin prezenta, in perspectiva centenarului unirii de la 1 Decembrie 1918 sa va aducem in atentie un aspect important, o secventa istorica petrecuta in orasul nostru in prezinta Marii Uniri de la 1918.

Este vorba de stegarul Ion Arion din comuna Iara, sat Agris, jud.Cluj, un tanar si inflacarat patriot roman care a fost impuscat mortal de catre garda maghiara in statia CFR Teiuș in timp ce se indrepta alaturi de alti romani, fluturand steagul tricolor, spre Marea Adunare de la Alba Iulia, fiind astfel primul martir al Marii Uniri de la 1918.

In memoria lui, peronul garii din Teiuș gazduieste o placa comemorativa unde in fiecare an noi , administratia locala, impreuna cu cei ce simt si traiesc romaneste , aducem un omagiu in fiecare an de 30 noiembrie eroului Ion Arion.

Pornind de la acest lucru , vazand preocuparea Guvernului Romaniei de a sarbatorii cum se cuvine Marea Unire, vrem sa propunem sub egida „ *Ion Arion , patriot inflacarat si martir al neamului romanesc* ” cateva proiecte care sa se incadreze in scopul si obiectivele acestui centenar.

Proiectele noastre propuse sunt trecute in anexa nr.1 la adresa nr.11922/08.08.2017.

Va rugam de asemenea in conformitate cu dispozitiile legale sa sustineti diligentele necesare renovarii statiei CFR Teiuș, o bijuterie arhitectonica din secolul XIX , emblema orasului , a regiunii si a tarii, aflata acum intr-o stare cel putin necorespunzatoare, necesitand reparatii si rehabilitari urgente.

In speranta ca proiectele noastre vor fi cuprinse in planul general al Centenarului Marii Uniri va multumesc domnule Prefect pentru intelegere și sprijin .

Cu stima ,

PRIMAR

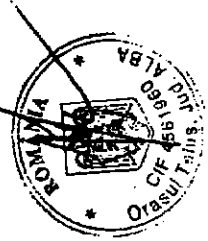
Dr.ing. HALALAI MIREL VASILE

Anexa nr. 1 la adresa nr.11922/08.08.2017

PROPUNERI PENTRU PROGRAMUL NAȚIONAL DE ANIVERSARE A CENTENARULUI ROMÂNIEI PE ANUL 2018

Nr.	U.A.T.	Denumire proiect	Descrierea pe scurt a proiectului	Instituții partener	Perioada de implementare	Buget total LEI	Bugetat 2017 DA/NU	Obs. (stadiul, valoarea sumelor bugetate pe anul 2018 etc)
1.	ORAS TEIUS	Realizarea unui monument-bust al martirului ION ARION	Realizare si amplasare pe Aleea Personalitatilor telusene a monumentului bust „ION ARION”		Octombrie 2018	45.000,00	NU	
2.	ORAS TEIUS	Simpozion „Ion Arion , patriot infiatarat si martir al neamului romanesc”	Eveniment cultural, lucrari tiparite dedicate Marii Uniri de la 1918, cu sectiune dedicata lui Ion Arion	Primaria comunei IARA- jud.Cluj	Octombrie 2018	45.000,00	NU	
3.	ORAS TEIUS	Reabilitarea monumentului dedicat eroilor neamului	Monument dedicat eroilor neamului din cele doua razboaie mondiale, din parcul central		Septembrie 2018	95.000,00	NU	
4.	ORAS TEIUS	Reparatii – renovare Casa de Cultura oras Teius	Lucrari de reparatii si renovare la Casa de Cultura Teius, Gazda evenimentelor culturale		Septembrie 2018	350.000,00	NU	
5.	ORAS TEIUS	Reabilitare-reparatii cale de acces Gara CFR Teius – Piata Garii – Casa de cultura	Reabilitare si reparatii drum si cai de acces		August 2018	400.000,00	NU	
	TOTAL :					935.000,00		

Subject: propuneri pt Centenarul României

De la: Monica Peli (monica.peli@prefecturaalba.ro)

Către: office@apulum.ro; primariaabrud@yahoo.com; primbaia@yahoo.com; trdeciz@aiud.ro; tehnic@aiud.ro; primarieblaj@rcnet.ro; isaila_dan@yahoo.com; sebespri@yahoo.com; primaria_cimpeni@yahoo.com; onet_ioan@yahoo.com; primaria@primariacugir.ro; otliabalutiu@yahoo.com; juridic@primariaocnamures.ro; contact@primariaocnamures.ro; gut_mariaana@yahoo.com; primaria_orasului_teius@yahoo.com; pr_zlatna@primariazlatna.ro; primaria_albac@yahoo.com; primar@primariaavramiancu.ro; viceprimar@primariaavramiancu.ro; secretar@primariaavramiancu.ro; ancalucica@yahoo.com; primariaabrud@yahoo.com; primaria_almasu_mare@yahoo.com; eugenia_scrob@yahoo.com; aronzaharie@yahoo.com; primariaarieseni@yahoo.com; primariaberghin@yahoo.com; primar_bistra@yahoo.com; luciangligor@yahoo.com; gatavicentiu@yahoo.com; primariablandiana@yahoo.com; secretar@bucerdea-granoasa.ro; primaria_calnic@yahoo.com; primar@bucerdea-granoasa.ro; primaria.bucium@yahoo.com; primariacenade@yahoo.com; primariacergau@yahoo.com; nyculaeviad@yahoo.com; primariacdb@yahoo.com; primariaciugud@yahoo.com; primariaciuruleasa@gmail.com; munthiuangelica@yahoo.com; cricauprimaria@yahoo.com; prim_craciuneludejos@yahoo.com; monica_cortaciu@yahoo.com; primariacut@yahoo.com; moga_dragos@yahoo.com; daiaprimaria@yahoo.com; primariadostat@yahoo.com;

Data: Marți, 22 August 2017 18:42:25

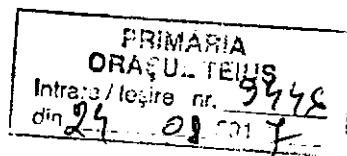
Revenim cu adresa nr. 11922 referitoare la propuneri de proiecte, activitati si manifestari in vederea aniversarii Centenarului Romaniei 2018.

Termenul de transmitere a acestor propuneri a fost 18.08.2017.

Din cauza faptului ca un numar mare de U.A.T.-uri nu au transmis raspuns, prelungim termenul pana la data de 28.08.2017.

Precizam ca, in cazul in care nu veti trimite macheta cu propunerile dvs pana la termenul prevazut, nu veti fi inclusi pe lista proiectelor care vor fi supuse analizei Departamentului Centenar din cadrul Guvernului Romaniei, spre aprobare.

Acest mesaj nu se adreseaza U.A.T.-urilor care au transmis raspuns la adresa nr.11922/08.08.2017.

24.08.17

- Case de Cultură
(Christina Man) +
Furnea Liviu

Institutia Prefectului - Judetul Alba

Monica Peli - consilier

tel.0258.811179

fax 0258.811382

Fișiere atașate

- 11922.pdf (54,28KB)
- Anexa macheta propuneri Centenar.docx (10,86KB)